

PESTI TÁRCA.

Pest, márc. 29.

A vételekben vagy sok a logica, vagy annyi sínes, mint egy álmos, esős délutánban.

Az inségek kellett jöni, hogy bősztendő miatt sopánkodjunk, az éhenhalásnak, hogy a gazdagság ragyogtassa szemünkbe ékszerait, a nyomornak, hogy szépség, kellem a ifúság fejtse ki bővületét.

Könnyű dolog a gazdaszonykodás tele éléskamrával, könnyű a tarsadalom kiváltságosaira nézve a szeretetreméltóság, a könnyű a nemesnek a nemeszívűség. De a kevésből annyit kisajtolni, hogy elfodja a szegénységet; egy földhöz ragadt emberről azt mondhatni, hogy kedves; a fogyatkozásról hogy bőkezű: kétségtelven lélekemelőbb. Ezek fölfedezését gyakorlatiaságunk persze nem engedi meg, a elég szép földünk, ha a szegénységet nem vádoljuk koldussal, a a proletártól nem tagadjuk meg, hogy egy levegőt szívjon velünk.

Azonban jó posztót jól védelmezni, szintén dicsőség, ha a vitézség sínes is fölötté engagirozva, a azon tudat nyugtatja meg az embert, hogy jó lesz egy is, ha a fringját nem rántjuk is ki hávelyéből. Olyan időben, midőn a positiv, szuronyos érvekkel támogatott kötelesek ellen is porlekedhetünk, jól esik tapasztalni azt, hogy azon belső törvényhozó, ki mindenünk szívében mérlegeli a jót a rosszat, elítélve ezt, megjutalmazván amant: hatalmasabb a hatalommal.

Ha ezen ékes exordiumból még mindekkorág nem találta ki ön, mit akarok mondani: határozott rövidséggel fejezem ki abbéli óhajomat, hogy az jelen idője megforagunkat, kik múlt vasárnap rendettek, és adtak műkedvelői előadást az erdélyi székelyek jövára. Egy helybeli lap demagogi tudósítója ugyan azon hiszemben van, hogy szebb dolog fogott, volna lenni, ha

pl. Károlyi Edéné, Szapáry Gézáné, Andrássy Manóé stb., gyémántjaikat a brüsseli csipkeiket adják oda a testvérháza inségeinek, semmint ama roccoco vigjátékot a a tableaukat szépségük a gazdagságuk foliája gyanánt tekintve: kacéran fejtsek ki azon előnyeiket, miket rang, pénz a természet juttatott osztályrészkül. Ily szűkkeblű fölfogás, ily kiszerű észjárás, melyből kéri az irigység, érthetővé teszi azon exclusivitást, melyet az „értelmiség aristocratiája” irányában tanúsít a kékvér. Pedig, kevés kivétellel, olyanok e quand même vörösek, hogy ha gróf Selyepghy manilláján gyújtják meg szivarjukat, huszonnégy fontos önértéttel ringatóznak csipőikben, a a maguk — de még inkább a mi bámulatunkra úgy találják, hogy még mindig nem címe-resek.

A vasárnapi estély kitünően sikerült, s ezt nyomatékkal kell kiemelnem, mert a születési minőség a jótékonyág rovására a minap ejtett csorbba kifenése, becsületbeli kérdéssé vált a rendezők szemében. A csorbát kikészörülék, s némi meglepődéssel regisztráljuk, hogy a műtétben művészek is nyújtottak hűségese segédkezet.

A műkedvelés kényes helyzetbe hozza az ítézetet, miután relatív értéket kell latba vetnie; a jótékonyág súlya melyre húzza le a dilettáns serpenyőjét, a a szegény művészet fölbillen; noha rendelőtlenül áll a kritika útsei alatt, a nemelelők neophiták karján csaknem elbukik. A színész a különösen a színésznő házi pongyolában rendkívül érdekes; hányak csiklandozza kíváncsiságát Dionora, az énekesnő vagy táncosnő; milyen házi körében, hogy van burtorova, ki a vargája, s hervadtaltan szépségéről melyik illatáras gondoskodik, stb. De ennél jóval élénkebb azon tudvány, a Málly vagy a Laci, mivel egy kenyéren ragyunk, hogyan fogja belejátszani magát a hercegnek vagy a kulcsárné, a brazilai rabeszköz-teljesítőnek vagy a földiész szerepbe? Vagy tán annyi van szépsége, hogy érdekünket fölébrenszere. Magában nem élvezetes-e azon körülmény, hogy a Málly milyen lesz en Pompadour, a Laci nem fog-e belesúlni mondókájába, ha páholyunkból vagy

zártzárunkról célzatosan nevetünk arcába. S ők nem botlanak meg a síkamos deszkán, szerepüket plase jobban tudják, mint a sugó tüdejével lélegző színész; s miután toilette s álca egész figyelmünket magára voná, meglepődünk a fölfogási a előadás mellékes voltáról, s így történik, hogy az egész benyomást a részletek legyűrjék bennünk, s mielőtt számot adhatnánk még magunknak, a függöny kábitó rivalgások között lefordul. A látrány szokatlansága, mely a színházba vonz, az llyes alkalommal con amore magasztaló sajtó szűrőjén tízenhárom fokú, jégtizta s lángmeleg jótékonyággá destillálódik, s mi ép oly szivesen hisszük el ezt, mint azon állítást, hogy a műkedvelők mindegyikében egyegy Dalma, Rachel, Laub, Malibran, stb. veszték el.

Jobbára ez áll a műkedvelő előadásokról, s ezt annál bátrabban mondjuk ki itt, mivel a vasárnapi előadás, ha művészek nem vettek volna is részt benne, a közönségesnek színvonala fölött állna.

Gyürky-Orczy báróné, az előadott blüette egyik főszereplője, meglepő, azaz egyáltalán meg nem lepő otthoniassággal mozgott a finom cseregés puha, tarka szönyegén. E föladatot könnyíté ugyan ránczve lényének mivolta; de akkor vagyunk legkevésbé önmagunk, midőn azok akarunk lenni, s természetesen az ily hangig igazmondásra művészet szükséges. Mihelyt belenézünk a fotográfépébe, arcunk azonnal idegen kifejezést ölt, s jól lehet fölreismérhetlen e hasonlatosság: van a romásokban valami, mit a magunkéul sohasem fogunk elismerni — ha csak nem szebb az etetőnél. Gyürkyne azonban elragadó hűséggel, hogy úgy mondjam, subjectiv objectivitással másolt magát. Hűség kell-e több ehhez mint szerénység, nem tudom; anhyi azonban bizonyos, hogy elme, ízlés, bájj a föltényezők a ezeknek a bárdnő bővben van. Korlótta Nádasdy, Károlyi a Wenckheim grófok a Szentkirályi ur jártak-azottak kisse szerepök értelmében, s tán sokat személyes ízlések fölttán. Gróf Ziehy Nándorné, ki egy pergő nyelvű varrótányt játszott, noha szeretetreméltó volt, mégis csak arról győzött meg minket: hogy nehezebb egy grófnőre nézve

grisettenek lenni, mint megfordítva, grisetből grófnővé válni. Gr. Károlyi Pista — a színlap Pistárván őt, mi nem Istvánhozhatjuk — mulatságos borbély volt, a egy csinos urfi, ki comitice él s comice hat, minden dícsőretet érdemel.

Önök színházi tudósítója az előadás részleteivel is foglalkozik, s így más járgyakra térek át.

Színházunkban egymást érik a becsütelődások.

Tegnap Hofbauer Zsófia, ma Rotter Irma, holnap Nagyné-Huber Ida — holnapután, meglehet, maga Radnótfáy. Ezek közül természetesen az igazgató érdekel minket legjobban. Valószínű, hogy légből kapott az egész hír. De az arabs közmondás azt tartja, ha valamely egészséges embernek három mondják hogy rossz szímben van, higgyen nekik és fekdődjék ágyba. Radnótfáy ur ágyba fekszik-e, nem hiszünk, nem is óhajtuk — denn ez kommt selten van Besseres nach, mint ama parasztasszony mondá, midőn a beteg papért imádkozék, mivel különben nem volt megelégedve. A Leo-műmust megint előkaparták a sutból, őj vörös nyelvet varrtak neki s egy remítgetnek vele. (Hatalmasan mulatni lehetne reclaimet csinálni a mostani intendánsért.)

A mi a három művészno elbocsáttatását illeti — ezért sem vádolhatjuk Radnótfáy. Az egyik hangját veszté, a másik fatalitását, s a vesztettség involválja az övét. A ballet művelése pedig pár excellence, nem lehet intézetünk föladata, melyre amugy is ránehezedik az opera, mint szükséges tober; egy parasita, mely az anyafát élteti. Szegények vagyunk még vagy már, a kevesen vagyunk már vagy még. Ha a jószág végezt oda-nyitja, egyezer a dolgunkat, hogy kizárólag a hazai nyelvnek és drámának emelhetünk házat — mint ezt anno légyár megállapították — akkor ám versenyezék török és lábasár az elsőségért, mint Londonban, Párisban, Berlinben s Bécsben. De most a igazcorrectebb ballabikben is csak kallai kettőt látunk.

Megy az öreg Kubinyi is, és e hírre a halomban he-

verő könyvekből, mint nekem egy megbízható öreg pók beszélé, mely ivadékával már évek óta szövi halóit a könyvtárban, előbújtak a szellemek és táncoltak. A kitömött indiai bőregerek s opassumok az állattani osztályban egymásba kapaszkodva keringöztek, a gorilla összerverte bokáját, s a borszeszes üvegekben nagyot nyújtózkodtak a kigyók és salamanderek. A régiségtárban azonban legnagyobb volt az öröm s Rákóczy sarkantyúja ékes dictióra készül, melylyel e rebellis a kir. tanácsos urat fogadni akarja.

Csupa bucsú-előadás!

Mennek Pákh és Greguss is. Első egészen visszatér legitim feleségéhez, a „Vas. Ujsághoz.“ Az ember tarthat ugyan több szeretőt is, de két asszonynak szolgálni, — különösen ha olyan csapodár némben mint a „M. Sajtó“, mely háromszor lett özvegy, s most lép szövetségre az ötödik férjével, — nem lehet. Greguss, a „hausfreund“, kifreccsenti tollát, s megy; fog-e még udvarolni, nem tudalik. Tán a nagy országgyűlési bál alatt kiszemel magának egyet; addig az „Akadémiai Értesítővel“, s több ily agg szűzekkel éli világát *) A mi magát az özvegykedő menyecskét illeti, új erőkre tett szert. Megszűnven esti lap lenni, soirékat természetesen nem adhat, s csak kétszer hetenként fog megjelenni társaságban. Mindennek ellenére férje nem mond le a főmunkatársról. Ilyenek a férjek.

Bucsúelőadást tart a tél is, még pedig kérékelhetlen szívóssággal. Hó, fagy és éjszakai szél képezik műsorozatát. A szegény tavasz valahol a havas felhők szinfalai mögött dideregve várja a „schlagwortot“ s szép naplora lebecsátott fülekkel s bebűzött farkkal álmoskodik a nagy hidegben.

Oh jövel, és szabadíts meg!

Náday Ernő.

*) Ily kicsinyes, epéskedő, irigység, a szerző nem szerető, öncélúvá nem szeretetre méltó, azaz, aethetikai agglógyához jobban is illenek azon kritikai agy-szűzek, mint sem az életelven politika-menyecska.

Szerk.